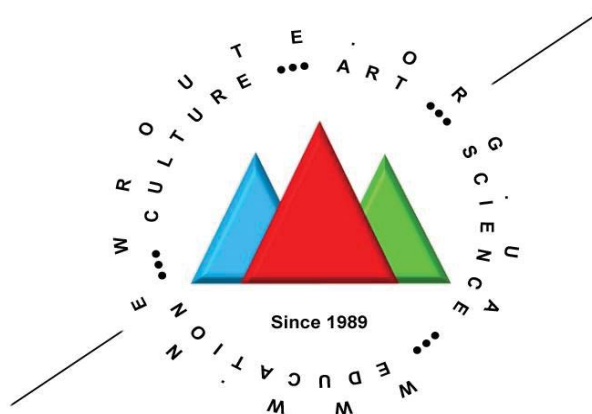




ISSN 3041-1998 (online)

DOI: 10.61718/att

Publisher ID: 7886



ADVANCED TOP TECHNOLOGY

Науковий журнал

Електронне видання

2025 • № 5

- Освіта, культура, мистецтво та гуманітарні науки •
- Соціальні науки, журналістика та інформація •
- Бізнес, адміністрування та право •
- Природничі науки, математика та статистика •
- Інформаційні технології, інженерія, виробництво та будівництво •
- Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина •
- Охорона здоров'я та соціальне забезпечення •
- Транспорт та послуги •
- Безпека та оборона •



ADVANCED TOP TECHNOLOGY

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

- Засновано 2024 року. Журнал є електронним мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 3041-1998 (online). Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримує власний DOI. Видавництво зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718. Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою. E-mail: atectop@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua
- Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індукується за показниками h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».
- Публікація у журналі є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному електронному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У журналі можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку дисертаційних досліджень та творчих мистецьких проєктів тощо. Видання не входить до переліку фахових видань України. У журналі розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.
- Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Новітні технології сучасного суспільства», 27-29 січня 2025 р., м. Харків, Україна. Розміщення публікації автора у виданні є підтвердженням участі автора у конференції. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор екон. наук, проф., СГ НТМ «Новий курс», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
 Акінішина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті.
 Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
 Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.
 Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.
 Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
 Доброер Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».
 Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.
 Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Мукачівський державний університет.
 Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.
 Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
 Кислюк Любомир Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
 Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
 Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.
 Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, Харківська державна академія культури.
 Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс».
 Мкртічян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
 Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.
 Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
 П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.
 Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.
 Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.
 Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.
 Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.
 Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.
 Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія імені П. І. Чайковського.
 Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
 Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з держ. упр., канд. медичних наук, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
 Ціватий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
 Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.
 Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
 Шуглер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

Advanced top technology: електрон. наук. журн. – № 5. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 70 с.

УДК 001 • ISSN 3041-1998 (online) • DOI: 10.61718/att • www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2025

© Автори, 2025



<i>Скринська Сніжана Григорівна, Амурова Яна Володимирівна</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ БО «ФОНД ДОПОМОГИ ТА НАДІЇ»)	... 29
<i>Буденкова Надія Марківна, Мисіна Оксана Іванівна</i> НАБУТТЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО	... 30
<i>Герасименко Людмила Борисівна</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОВИХОВАННЯ У ПІДЛІТКОВОМУ І ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	... 33
<i>Karpenko Maksym</i> INTELLIGENT AGENT SYSTEMS: AUTOMATION OF DATA PROCESSING AND NEW OPPORTUNITIES FOR BUSINESS	... 36
<i>Швець Марина Вікторівна</i> МОДЕЛЮВАННЯ ТОНКИХ ПОРИСТИХ ПЛІВОК ЗА ДОПОМОГОЮ ДВОВИМІРНИХ НАНОСТРУКТУР ВУГЛЕЦЮ	... 37
<i>Безкровний Юрій Анатолійович</i> ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	... 41
<i>Остащенко Антон Сергійович</i> АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ	... 42
<i>Стефанишин Олена Василівна</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ	... 43
<i>Овчиннікова Ірина Ігорівна</i> ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	... 44
<i>Каракуля Світлана В'ячеславівна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	... 46
<i>Нехаєва Юлія Юріївна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ ОСОБИСТІСТЮ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ В ПЕРІОД ВІЙНИ	... 48
<i>Шаповал Людмила Петрівна</i> НОВІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	... 49
<i>Журенко Олександр Євгенович</i> КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ (ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ)	... 51
<i>Trach Ihor, Sheremeta Myroslava</i> DATA COMPUTING STORAGE TECHNOLOGY OF CYBER-PHYSICAL SYSTEMS AND ITS DEVELOPMENT BASED ON CLOUD	... 53
<i>Kononova Daria Volodymyrivna, Remez Kateryna Serhiivna</i> THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON EDUCATION SPHERE: ADVANTAGES AND CHALLENGES	... 57
<i>Гірська Вікторія Віталіївна</i> МНЕМОТЕХНІКА ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	... 58
<i>Дмишко Олександра Степанівна, Кравець Марія-Анастасія Романівна, Ринчак Ірина Іванівна</i> СТРЕС: ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРЕСОМ	... 61
<i>Крупик Світлана Андріївна, Кізь Ольга Богданівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	... 63

Крупик Світлана Андріївна*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка***Кізь Ольга Богданівна**

Кандидатка психологічних наук, доцентка

ORCID: 0000-0001-8571-0914

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка***ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Критичне мислення є важливою навичкою для успішного орієнтування сучасних молодших школярів в складному інформаційному просторі, а його розвиток не випадково розглядають обов'язковою складовою початкової освіти. Проте, цей процес вимагає уваги до психологічних особливостей дітей зазначеної вікової групи. Молодші школярі перебувають на етапі формування базових когнітивних навичок, таких як увага, пам'ять та мовлення. Саме тому важливо спрямовувати навчання критичному мисленню на створення завдань, які стимулюють ці процеси, допомагаючи дітям розвивати способи аналізу, критичної оцінки навколишньої дійсності та розв'язання проблем.

Українська педагогиня С. Терно зазначає, що молодші школярі лише починають формувати навички самоконтролю та саморегуляції, що є важливими для критичного мислення. Вони можуть мати складнощі з оцінкою власних думок та вчинків, тому потрібно створити підтримуюче середовище, яке допоможе їм зрозуміти значення критичної саморефлексії та вдосконалення своїх думок та переконань [4, с. 105].

Розвиток критичного мислення в початковій школі забезпечує дітям міцну основу для подальшого навчання та життєвого успіху. Це сприяє формуванню самостійних, впевнених у собі особистостей, здатних робити обґрунтовані висновки та приймати зважені рішення. Критичне мислення включає навички аналізу, оцінювання, формулювання думок та висновків, які можуть допомогти учням стати активними та свідомими учасниками освітнього процесу.

Дослідники розробляють теоретичні концепції та практичні підходи до розвитку критичного мислення учнів у контексті сучасної української освіти. Ключові елементи критичного мислення висвітлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Ключові елементи критичного мислення [3]

Ключовий елемент	Опис	Приклади застосування	Методи розвитку
Аналіз	Розбір інформації на складові частини для кращого розуміння.	Розбір статті на окремі тези і аргументи.	Виконання вправ на аналіз текстів, таблиць, графіків.
Інтерпретація	Вміння пояснити значення інформації та її зв'язок з контекстом.	Пояснення сенсу даних, отриманих з різних джерел.	Обговорення прочитаного матеріалу, створення інтерпретаційних нарисів.
Оцінка	Визначення достовірності, якості і значимості інформації.	Оцінка надійності джерел інформації, критичний розгляд аргументів.	Виконання завдань на оцінку джерел, участь у дебатах.
Висновок	Формулювання обґрунтованих висновків на основі аналізу та оцінки інформації.	Робота над науковими проектами, написання есе.	Виконання вправ на формулювання висновків, розробка наукових гіпотез.
Пояснення	Вміння чітко і детально пояснити процес мислення та обґрунтування висновків.	Пояснення методів і результатів дослідження.	Практика усних і письмових пояснень, ведення наукових дискусій.

Саморефлексія	Вміння оцінювати власний процес мислення і коригувати його.	Оцінка своїх рішень і дій у проєкті.	Ведення щоденника рефлексії, обговорення своїх рішень з наставниками.
Систематичність	Підхід до розгляду інформації з урахуванням всіх її аспектів та зв'язків.	Створення схем і карт знань для візуалізації взаємозв'язків.	Виконання завдань на побудову ментальних карт, робота з таблицями та діаграмами.
Сумніви	Постійне запитування і перевірка інформації на правдивість та повноту.	Задавання питань до прийнятої інформації, аналіз протиріч.	Ведення дискусій, ставлячи під сумнів аргументи опонента.
Контексту-алізація	Розгляд інформації в широкому контексті для кращого розуміння її значення.	Аналіз історичних, соціальних або економічних обставин, в яких було створено певну інформацію.	Виконання завдань на аналіз контексту, обговорення впливу різних факторів на інформацію.
Емпіричний підхід	Використання досліджень та експериментів для перевірки гіпотез і отримання нових знань.	Проведення наукових експериментів для підтвердження або спростування теорій.	Виконання лабораторних робіт, участь у наукових дослідженнях.
Інформаційна грамотність	Вміння знаходити, аналізувати, використовувати та розповсюджувати інформацію ефективно та етично.	Пошук інформації в наукових базах даних, правильне цитування джерел.	Вивчення методів інформаційного пошуку, практика написання наукових робіт з дотриманням правил цитування.
Креативність	Здатність генерувати нові ідеї та підходи до вирішення проблем.	Створення інноваційних проєктів, використання нестандартних методів.	Виконання творчих завдань, участь у брейнштормах.
Кооперативне мислення	Спільне мислення в групі для досягнення кращих результатів.	Робота в команді над спільними проєктами, колективний аналіз проблеми.	Участь у групових проєктах, обговорення та вирішення завдань у командах.
Адаптивність	Здатність швидко адаптуватися до нової інформації та обставин.	Реагування на зміни у проєктах, швидке освоєння нових технологій та методів.	Виконання завдань на адаптацію до змін, участь у тренінгах з гнучкого мислення.
Комунікативні навички	Вміння чітко та ефективно передавати свої думки та висновки іншим.	Публічні виступи, написання статей, ведення переговорів.	Практика публічних виступів, участь у дебатах, ведення блогів або наукових журналів.

В умовах Нової української школи, яка акцентує увагу на розвитку компетентностей та індивідуального підходу до кожного учня, деякі середовища та технології для розвитку критичного мислення виявляються особливо ефективними. Серед них виділяються проєктна діяльність, дискусії та обговорення, а також інтерактивні заняття та ігри. Акцент на комунікативних навичках та взаємодії в класі дозволяє дітям навчатися через обговорення актуальних тем, що розвиває їх здатність до аргументованого висловлення власної позиції та конструктивного сприйняття критики.

Проєктна діяльність, як зазначають І. Маркова та Г. Біловол, є однією з найбільш ефективних у контексті Нової української школи, оскільки вона сприяє формуванню навичок самостійного дослідження та аналізу. Проєкти дозволяють учням працювати над реальними завданнями, що відображають їх інтереси та потреби. Цей підхід розвиває вміння планувати, організовувати свою роботу і презентувати результати, що є важливими

складовими критичного мислення. Проектна діяльність також підтримує міжпредметні зв'язки і допомагає учням застосовувати знання в практичних ситуаціях [2].

Велика кількість педагогів, які працюють у початковій ланці освіти, не завжди приділяють належну увагу розвитку критичного мислення у дітей та вважають, що всі навички мислення будуть розвиватися поступово з віком та самостійно. Така ситуація стає причиною того, що в початкових класах сповільнюється розвиток критичного мислення учнів, що стає причиною уповільнення їх інтелектуальних здібностей. Це негативно позначається на динаміці подальшого індивідуального розвитку учнів. Існує об'єктивна необхідність пошуку таких психолого-педагогічних умов, які б сприяли найбільш ефективному розвитку критичного мислення в дітей молодшого шкільного віку, значному підвищенню рівня освоєння дітьми навчального матеріалу, покращенню сучасної початкової освіти, за цього не збільшуючи навчального навантаження на дітей.

У психолого-педагогічних дослідженнях поняття «умови» застосовується достатньо широко і доволі часто умова виступає результатом цілеспрямованого відбору, конструювання та використання елементів методів, змісту, прийомів, та організаційних форм навчання для того, щоб максимально якісніше досягнути навчальних цілей. Відтак, доречним буде сформулювати такі умови, які сприятимуть розвитку критичного мислення молодших школярів, а саме:

1. Організаційні умови:

- систематично та цілеспрямовано формувати навички критичного мислення;
- забезпечувати наступність між дитячим садком та школою;
- організовувати освітньо-розвивальне середовище для учнів.

2. Психолого-педагогічні умови:

- брати до уваги вікові та індивідуальні особливості дітей молодшого шкільного віку;
- враховувати психологічні закономірності процесу засвоєння знань дітьми;
- реалізувати діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до розвитку критичного мислення.

3. Методичні умови:

- підібрати спеціальні завдання на розвиток критичного мислення учнів початкових класів;
- застосовувати різноманітні засоби, методи і прийоми.

Процес навчання передбачає цілеспрямоване керування розумовою діяльністю школярів, що стає причиною просування учнів в їхньому розумовому розвитку. Розвиток здійснюється в діяльності, а отже потрібно створювати учням умови відповідної діяльності, потрібно показувати складну картину пошуку рішення, усі складнощі такої роботи. У такому випадку школярі стають активними учасниками процесу пошуку рішення, починають розуміти джерела його появи. У підсумку це призводить до того, що дітям набагато легше розуміти причини помилок, труднощів, вони спроможні оцінювати знайдений спосіб вирішення та хід логічних і критичних думок, а без цього знання не можуть перейти у переконання [1].

Створення ефективного освітнього-розвивального середовища та сприятливих психолого-педагогічних, організаційних, методичних умов для розвитку критичного мислення в початковій школі сприятимуть формуванню у дітей навичок самостійного критичного мислення, аналізу інформації та активного залучення в навчальний процес, що є основою для їхнього подальшого успішного навчання та розвитку.

Молодші школярі можуть зіткнутися із низкою перепон у розвитку критичного мислення. Окремі із них пов'язані із досвідом самого учня, його соціально-психологічними благополуччям. Проте, більшість труднощів перебувають у прямій залежності із особливостями організації освітнього процесу. Використання інтерактивних методів навчання, таких як групові проекти, дискусії, рольові ігри та дебати, сприяє активному залученню учнів до процесу навчання та розвитку їхнього критичного мислення. Вчителі можуть організовувати обговорення актуальних тем, де учні матимуть можливість висловлювати свої думки та обґрунтовувати їх. Це допоможе розвивати навички аргументації та аналізу інформації.

Дискусії та обговорення створюють сприятливе середовище для розвитку критичного мислення, оскільки заохочують учнів висловлювати та обґрунтовувати свої думки, слухати та аналізувати точки зору однолітків.

Критичне мислення є однією з найважливіших когнітивних навичок, потрібних для ефективного функціонування в сучасному світі. Воно передбачає здатність аналізувати, інтерпретувати, оцінювати та синтезувати інформацію, а також робити обґрунтовані висновки. Цей процес включає в себе низку ключових елементів, кожен з яких відіграє свою унікальну роль у формуванні критично мислячої особистості.

Одним із основних елементів критичного мислення є аналіз, який дозволяє розбирати інформацію на складові частини для кращого розуміння і вирішення проблем. Інтерпретація та оцінка допомагають пояснювати значення отриманої інформації та визначати її достовірність і значимість. Висновок дозволяє

формулювати обґрунтовані твердження на основі аналізу та оцінки, що є важливим для прийняття обґрунтованих рішень. Інші важливі елементи включають саморефлексію, яка дозволяє оцінювати та вдосконалювати власний процес мислення, та систематичність, що забезпечує підхід до розгляду інформації з урахуванням всіх її аспектів та зв'язків. Критичне мислення є комплексною навичкою, яка включає в себе різні когнітивні процеси та методи. Розвиток цієї навички вимагає систематичної роботи і практики, але в результаті вона забезпечує здатність ефективно аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення та адаптуватися до змін у сучасному світі.

Беручи до уваги викладене, нами організовано та проведено дослідження рівня розвитку критичного мислення у молодших школярів. Методологія дослідження включала використання різних діагностичних інструментів та підходів. Серед них важливе місце займали стандартизовані тести та завдання, що перевіряли навички аналізу, синтезу, оцінки інформації та формування аргументованих висновків. Окрім того, важливим аспектом було спостереження за поведінкою дітей у різних навчальних ситуаціях, а також організація та проведення опитування вчителів. Результати дослідження допомогли виявити як загальний рівень розвитку критичного мислення у молодших школярів, так і окремі сильні та слабкі сторони в розвитку цієї навички.

Дослідження проведено на базі Золочівського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №2 імені Маркіяна Шашкевича Золочівської міської ради Львівської області. На констатувальному етапі дослідження вибірку склали учні 4-А класу та 4-Б класу (39 осіб).

Результати тестування учнів 4-А класу показують значну різницю у рівнях розвитку критичного мислення серед дітей. Так, із 20 учнів експериментального класу, які взяли участь у дослідженні, 4 респонденти (18 %) виявили високий рівень розвитку критичного мислення, тоді як 9 респондентів (43 %) показали середній рівень і 7 (39 %) – низький рівень його розвитку (див. рис. 1).

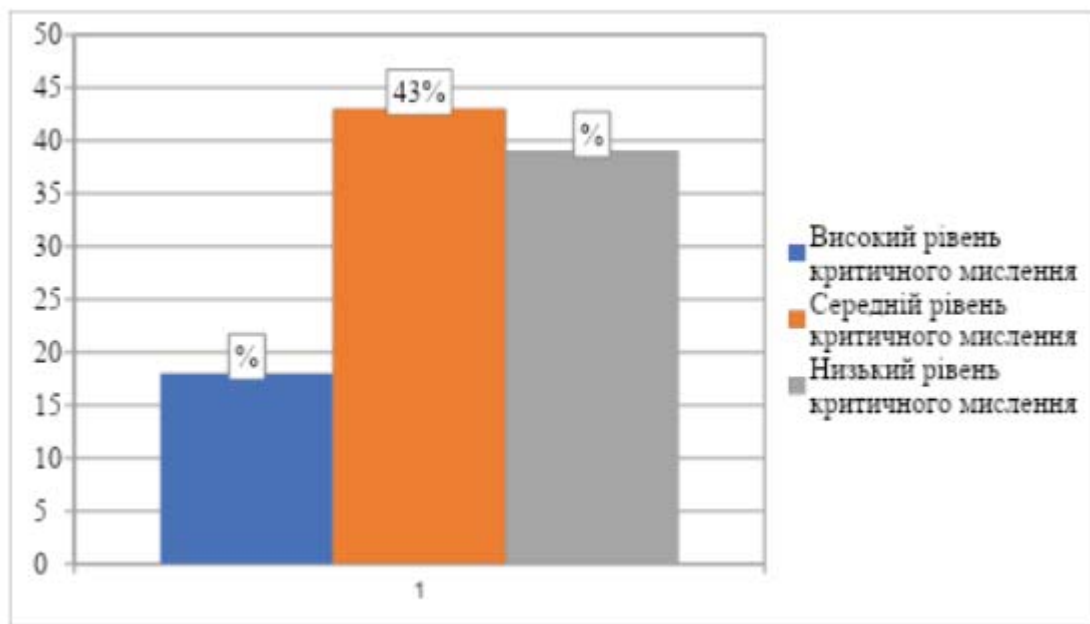


Рис. 1. Відсоткове співвідношення учнів 4-А класу за рівнем розвитку критичного мислення (N=20)
Подібні результати продемонстрували учні 4-Б класу (див. рис. 2).

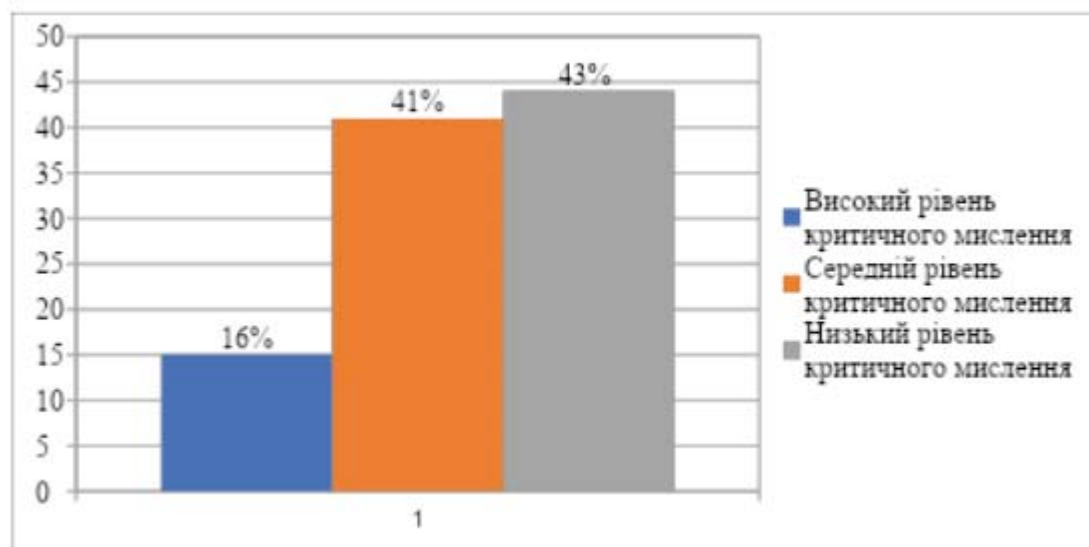


Рис. 2. Відсоткове співвідношення учнів 4-Б класу за рівнем розвитку критичного мислення (N=19)

Так, із 19 молодших школярів, які взяли участь у дослідженні, 3 учні (16 %) продемонстрували високий рівень розвитку критичного мислення, 8 (41 %) – середній та 8 (43 %) – низький

Показники сукупної вибірки молодших школярів графічно відображено на рис. 3.

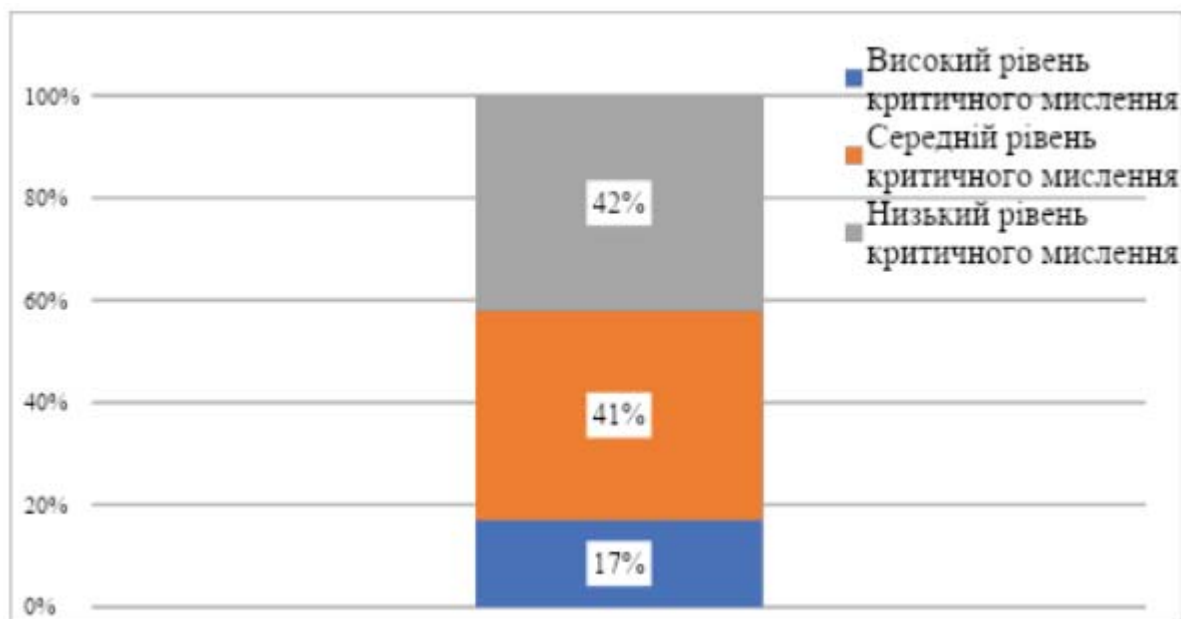


Рис. 3. Відсоткове співвідношення молодших школярів сукупної вибірки за рівнем розвитку критичного мислення (N=39)

У ході дослідження встановлено, що учні з високим рівнем критичного мислення демонстрували вміння логічно мислити та аргументувати свої відповіді. Вони правильно розділили факти і міркування, вибрали найбільш відповідні рішення в описаних ситуаціях та могли відрізнити науково обґрунтовані твердження від тих, що ґрунтуються на суб'єктивних думках.

Учні із середнім рівнем розвитку критичного мислення припускалися поодиноких помилок при відокремленні фактів від міркувань, проте лише у деяких ситуаціях їхні рішення були алогічними. З іншого боку, учні з низьким рівнем критичного мислення показали труднощі у логічному мисленні та аналізі інформації. Вони мали проблеми з відокремленням фактів від думок та вибирали невідповідні або нелогічні рішення у ситуаціях.

За методикою «Виключення зайвого» Н. Белопольської встановлено, що у 26 % учнів 4-А класу наявний високий рівень якості «узагальнення та абстрагування», у 36 % – середній і в 38 % – низький рівень (див. табл. 2).

Таблиця 2

Відсотковий розподіл молодших школярів 4-А класу за рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування» (N=20).

Рівень узагальнення та абстрагування	Кількість учнів	%
Високий	5	26 %
Середній	7	36 %
Низький	8	38 %

Серед учнів 4-Б класу виявлено 31 % із високим рівнем узагальнення та абстрагування, 36 % - із середнім рівнем та 31 % із низьким рівнем (див. табл. 3)

Таблиця 3

Відсотковий розподіл молодших школярів 4-Б класу за рівнями розвитку якості «узагальнення та абстрагування» (N=19)

Рівень узагальнення та абстрагування	Кількість учнів	%
Високий	6	31 %
Середній	7	37 %
Низький	6	31 %

У сукупній вибірці молодших школярів учні із високим рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування» становлять 29 %, із середнім рівне – 37 % та низьким рівнем – 34 % (див. рис. 4).

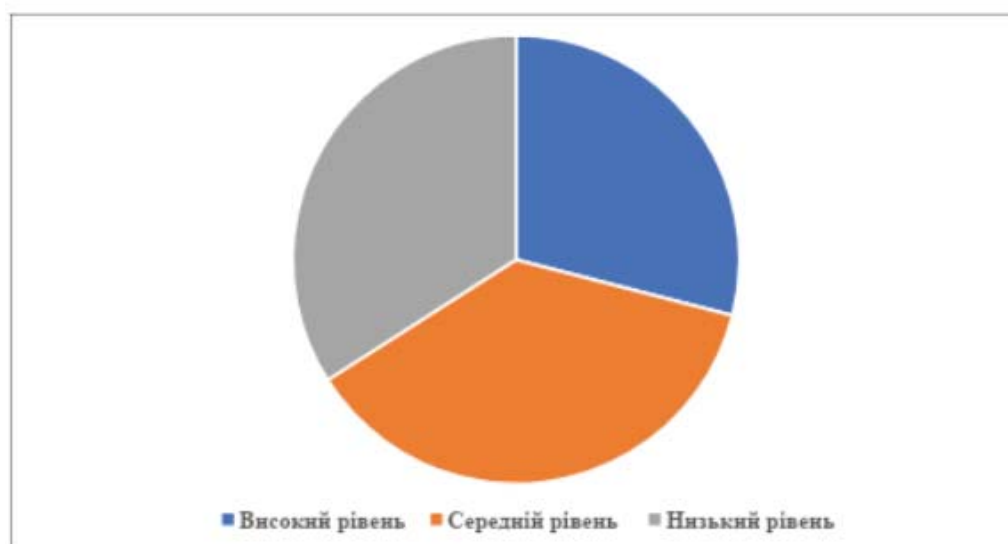


Рис. 4. Відсоткове співвідношення молодших школярів сукупної вибірки за рівнем розвитку якості «узагальнення та абстрагування»

Загалом, отримані результати підкреслюють необхідність організації роботи із розвитку критичного мислення з усіма учнями, що може допомогти покращити у них навички аналізу і аргументації, забезпечуючи більш збалансований загальний інтелектуальний розвиток. Проте, особливої уваги потребують молодші школярі, які за усіма психодіагностичними методиками продемонстрували низький рівень розвитку критичного мислення. Робота з ними стане предметом наших подальших досліджень і може включати спеціальні навчальні програми, що спрямовані на розвиток навичок аналізу та критичної оцінки інформації, а також інтерактивні заняття, що стимулюють дітей до критичного мислення та аргументованого висловлювання власних думок.

Отже, формування критичного мислення в молодших школярів є важливим компонентом діяльності сучасного вчителя початкової ланки освіти, який допомагає сформувати особистість, здатну до аналізу та осмислення інформації, процесів і явищ з різних сторін, готову прикладати зусилля для вирішення проблеми, здатну висловлювати власні судження і аргументувати їх, переосмислювати свої думки та приймати правильні рішення.

Джерела.

1. Галаган С. Формування та розвиток критичного мислення молодших школярів. Педагогічна майстерня. 2017. № 5. С. 23–27.
2. Маркова І. С., Біловол Г. О. Урок математики в сучасних технологіях: теорія і практика. Розвиток критичного мислення. Х: Основа, 2017.
3. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії: посіб. для вчит. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. 70 с.
4. Терно С. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 105 с.

СЕРТИФІКАТ

A/2025/5/051

Кізь Ольга Богданівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції
«Новітні технології сучасного суспільства»,
27-29 січня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні
Науковий журнал «Advanced top technology»
№ 5, ISSN 3041-1998, DOI: 10.61718/att
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми
самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

30.01.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

